

pravila naj se objavijo in po redakciji predložijo glavni skupščini v definitivno odobrenje.

Teme za glavno skupščino.

O temah, ki naj bi prišle na dnevni red glavne skupščine, je poročal tov. Mih. Stanojevič. Po njegovem poročilu je določil poseben odsek, sestojec iz tovarišev: Dimitrijeviča, Kobala, V. Petkoviča, Stanojeviča, Sučevića, Tunkla in Vavrove sledeče referate za glavno skupščino:

1. Program naše organizacije v bodočnosti:

- Razvijanje stanovske zavesti.
- Ustanavljanje učit. domov po oblastih v zvezi z drugimi ustanovami.
- Dvig socialnega, moralnega in intelektualnega nivoja pri učiteljskih društvih.

2. Ali odgovarja naša šola potrebam sedanosti s posebnim ozirom na nacionalno življenje.

3. Kako izboljšati prosvetne prilike v obče, posebno one v Južni Srbiji.

Referati naj se prečitajo na plenarni seji. Debata naj se vrši le v izvoljenem odseku, ki stavi potrebne resolucije. Za sestavo referatov se razpiše natečaj.

Odnosaji Udruženja proti drugim učiteljskim organizacijam.

Predsednik V. K. Petrovič navaja, da obstoje poleg našega Udruženja v državi še druga učiteljska društva, ki jih mora nazvati le separatistična. V Sloveniji obstoji društvo »Edinstvo«, ki ima le političen in polemičen značaj. Ker to ni stanovsko društvo, zato o njem ne govoriti.

Tudi na Hrvatskem obstoja poleg Udruženja še Savez hrvatskih učiteljskih društev. Njegov predsednik izbega stanez z našim Udruženjem. Omenja simpatično pisanje »Hrvatskega učitelja« in pismo podpredsednika Nemeta, ki je za sporazum vsega učiteljsstva na Hrvatskem in v državi sploh.

Položaj med hrvatskim učiteljskim sta popisala tovariša Tunkl in Milojevič. Natančno sliko o zgodovinskem razvoju pa je podal poverjenik prof. Škavčič. Iz njegovega poročila je razvidno, da je na Hrvatskem in v Slavoniji 46 okrajnih učiteljskih društev, od katerih je 31 v Udruženju, 15 pa v Savezu.

Jelisava Vavra govori o ideološkem momentu Udruženja. Mnenja je, da mora politika delovati roko v roki s kulturo. Izjavila se je odločno za strogo stanovsko politiko.

Poverjenik beograjskega poverjenišva M. Popović pozdravlja odločni korak Slomškove zveze. Ko je zaznal za njeno likvidacijo, je bil jako vesel. Užalostil pa ga je izstop nekaterih učiteljev v Sloveniji, ki so bili prej pristaši Udruženja. Mnenja je, da je treba najti platformo v Sloveniji in na Hrvatskem, da se vrne izstopivše učiteljsstvo v organizacijo v svrhu skupnega delovanja.

Poverjenik Skulj opiše v kratkih, markantnih stavkih delovanje bivše Zaveze pred vojno in vzroke ustanovitve Slomškove zveze. To stanje se je takoj po vojni izboljšalo, nato pa zopet poslabšalo. Razni režimi so preganjali učiteljsstvo. To je rodilo znano deklaracijo, ki se izreka za edinstveno, strogo stanovsko organizacijo. Zanj se je izreklo 28 od 32 okrajnih učiteljskih društev. Govori o narodnem in državnem edinstvu, za katero deluje vse učiteljsstvo brez izjeme.

V istem smislu govore še tovariši Hren in Lapajne, Mitrovič, Lazarevič in Kostić, ki se izjavljajo vsi za strogo stanovsko in edinstveno organizacijo.

Naposled je stavil tov. Milojevič iz Zagreba resolucijo, ki povdarja vsestransko pripravljenost za udeležitev enotne stanovske organizacije vsega učiteljsstva v državi in izvedbo popolnega stanovskega edinstva. Resolucijo glej v 32. številki »Učiteljskega Tovariša«!

V svrhu razgovorov delegira Glavni odbor predsednika V. K. Petroviča in Tih. Kostića, Josipa Skavčiča in Jovo Milojeviča.

Odnosaji Udruženja napram Savezu drž. nameščencev.

O teh je obširno govoril predsednik tov. V. K. Petrovič. UJU ni zastopano v tem Savezu. Tudi ni plačalo istemu kakih prispevkov. Vsled tega ni mogel biti pozvan predsednik na seje tega Saveza, čigar upravo voli njihova skupščina in v kateri se nahajata tudi dva člana beograjskega poverjenišva. Prečita dopis Saveza z dne 17. februarja t. l., št. 81 in pravi, da bo izročil akt sodišču.

K predmetu sta govorila še tovariša Dimnik in Kačić. Odločitev o pristopu k Savezu se prepušča glavni skupščini.

Pravila beograjskega poverjenišva.

Poverjenišvo UJU v Beogradu je sestavilo nova pravila, ki jih je poslalo Izvršnemu odboru v odobrenje. Ker so protivna pravilom centralne organizacije UJU,

jih je Izvršni odbor zavrnil. Na zahtevo poverjenišva v Beogradu mora o njih razpravljati Glavni odbor.

K predmetu so govorili poverjenik Popović in strokovni tajnik Toma Kostić, dalje tovariši Smiljanić, Milojevič, Dimnik, Vuksanović, Kutlača in Tihomir Kostić kot referent.

Po tej dolgotrajni debati je večina pravila odobrila z nekaterimi izpremembami. Slovenska delegacija je glasovala proti, ker nasprotujejo centralnim pravilom in je potrebno, da imajo poverjenišva več svobode.

Volitev urednika »Narodne Prosvete«.

Predsednik Vlada Petrovič proglasi tajno sejo, na kateri se je razmotrivalo vprašanje urednika »Narodne Prosvete«. Sklenilo se je, da ostane do konca šolskega leta urednik Staniša Stanišić. Z začetkom novega šolskega leta 1927./28. pa naj prevzame urejevanje »Prosvete« nov urednik, za katerega naj se razpiše natečaj.

Samostojni predlogi in nasveti.

Važna in interesantna je bila zadnja točka dnevnega reda, t. j. samostojni predlogi in nasveti. Naj navedemo nekaj najvažnejših.

1. Blagajniku se dovoli 12.000 Din preokoračenega proračuna.

2. Beograjskemu poverjeništvu se votira kot lastniku Učit. doma primeren znesek za razna popravila v domu.

3. Sprejeta sta bila predloga, da se potom amandmanov k finančnemu zakonu za leto 1927./28. ukine oni člen finančnega zakona, ki razveljavlja disciplinske določbe uradniškega zakona glede učiteljsva in da se vnese v finančni zakon določba glede interpretacije člena 39. čin. zakona v tem smislu, da država ne bo odtrgavala vrednosti od naturalnih stanovanj, ki jih dajejo občine učiteljsvu.

4. V projekt šolskega zakona naj se vnese izvršilni predpis, da se more izrečena kazen glede šolskih zamud tudi izterjati. V to svrhu naj se izpremeni člen 69.

5. Sreski in oblastni šolski nadzorniki naj bodo iz vrst osnovnošolskega učiteljsva. Ako je bil kdo 5 let nadzornik in stopi s tem činom v pokoj, naj prejema poleg predpisane penzije tudi nadzorniško nagrado.

Členu 123. projekta šolskega zakona naj se doda nov odstavek glede ocene. Glasni naj se: Ako je učna oseba eno ali celo 2 leti slabo ocenjena, se ji ta doba ne računa niti v napredovanju, niti v penzijo.

7. Sprejet je bil predlog tov. Mitroviča iz Hercegovine glede premeščanja učiteljsva, ki naj se vrši le na prošnjo in v skrajni potrebi, nikakor pa ne po posredovanju partije, po protekciji in ako ni kredita, ker ubija tako premeščanje učiteljsvu voljo in delo. Premeščanja naj se vrše le v velikih počitnicah.

8. Izvršni odbor naj deluje na mero-dajnem mestu na to, da bodo nameščeni le taki učitelji, ki imajo predpisano kvalifikacijo, kar se nanaša zlasti na Južno Srbijo.

9. Vsi kronski upokojenci naj se prevedejo na dinarsko plačo.

10. Zeni pok. Veljka Čubrilovića, ki prejema zase in enega otroka 52 Din mesečne pokojnine, nakaže beograjsko poverjeništvu primerno podporo iz svojega fonda.

11. Uvede naj se ponovno penzijski fond, da ne bodo upokojenci odvisni od vladne milosti glede izplačevanja pokojnin.

12. Z državnimi uradniki poročene učiteljice naj prejema polne draginjske doklade.

13. Prouče naj se šolske prilike v Bosni in Hercegovini in izdajo potrebni učbeniki.

14. Učiteljski konvikt v Zagrebu, ki je v njem nastanjen oddelek (gozdarske) fakultete, naj se vrne svojemu namenu in izplača dovoljenih 100.000 Din za učiteljski podporni sklad.

Predsednik Vlada K. Petrovič obljubi, da se hoče Izvršni odbor zavzeti na mero-dajnih mestih za izvršitev stavljenih nasvetov in predlogov, se zahvali vsem članom za sodelovanje in zaključí dvodnevno sejo.

Poset pri ministru prosvete.

V nedeljo 13. marca popoldne so posetili vsi člani Glavnega odbora prosvetnega ministra g. Veljo Vukičevića. O posetu poročamo na drugem mestu.

Skupni sestanek.

Zvečer se je vršila v hotelu »Slavija« skupna večerja, ki so se je udeležili vsi člani Glavnega odbora. Predsednik je povabil k mizi tudi pomočnika ministra prosvete g. Obradovića, ki je bil slučajno v dvorani navzoč.

Odhod.

Prekmalu je potekel v prijaznem in tovariškem razgovoru čas. Posloviti smo se morali. Odpeljali smo se v svojo ožjo domovino z zavestjo, da smo storili mnogo dobrega in koristnega v dobrobit svoje organizacije.

Josip Kobal.

potrebo, da se popravijo krivice storjene s premeščanja, za katere večina premeščene-ga učiteljsva ne nosi nikake krivde.

Redukcija nadzornikov.

Povdarja tudi škodo, ki jo povzroči pouku redukcija šolskih nadzornikov. To se obuču posebno v Sloveniji, kjer je število nadzornikov znižano na minimum, a je teren za nadziranje šol težak in obširen.

Odgovor ministra.

G. minister je odgovoril na izvajanja predsednika UJU: Da — čeravno je mišljenje, da bi bilo potrebno izvršiti v projektu zakona gotove korekture in dopolnitve, vendar ni hotel tega začeti, ker bi mu vzelo preveč časa in ne bi mogel projekta pravočasno predložiti narodni skupščini. On ga je osvojil v celoti, kakor ga je prejel od svojega prednika, a ob priliki njegovega pretresa v skupščini, bo radevolje upošteval tudi želje učiteljsva in sprejel njih opazke.

Kar se tiče učiteljskih premeščanj povdarja, da jih on ne vrši, temveč se izvaja sedaj samo to, kar je bilo predvideno, da se izvrši. Ta premeščanja pa so se morala izvršiti. Razlogov je veliko, a največji so oni, da to diktirajo nacionalni in državni interesi. Potrebno je imeti na teh mestih učiteljsvo, ki obvlada čisti književni jezik, a tega do sedaj ni bilo posebno v Južni Srbiji.

Vprašanje šolskih nadzornikov je rešeno s finančnim zakonom in to se mora izvršiti. G. minister tega ne more popraviti, ker tako zahteva finančno stanje naše države. 120 nadzornikov mora nadzorovati vse šole v državi in s tem se mora računati. Razume težkoče, ki bodo nastale, ampak predrugačiti tega ni mogoče.

Druge prosvetne težkoče v državi.

G. minister je govoril dalje o veliki nepismenosti našega naroda in konstatira, da

JOSIP DOLGAN:

Podeželska šola, vas in delo učiteljsva.

Pomanjkljivosti v vasi. — Delavno polje za učiteljsvo. — Novi učni načrti in podeželska šola. — Rokotvorni pouk. — Problem kmetske delovne šole.

I.

Za hišo vrt, na vrtu pa gošča sadnega drevja, podobna polomljenemu grmovju; drevesa so krivenčasta, lišajasta, zanemarjena, starijaka in nerodovitna; daleč naokrog pa ni videti ne hruške ne jablane. Nad vasjo in pod vasjo se razprostirajo obširni travniki, ki bi lahko dajali kmetu razzen trave še kaj drugega. Dolina je ob deževju in po deževju vsa mokra in močvirna. Iz sosedovega dvorišča teče gnojnica na pot, iz pota pa se odteka k drugemu sosedu ali se pa ustavi v kolesnicah, vas je nemarna in smradljiva.

Hlevi so nizki, temni in zatohli, v njih prežvekuje nekaj glav mršave živine, med njimi kaka ničasta molznica. Njive ne rodijo več, kot so enkrat, in kmetovalci si skušajo pomagati z umetnimi gnojili; ker pa ne poznajo skrivnosti dušika, apna, kalija in fosforne kisline, jim gnojenje ne uspeva in stroški se ne povračajo. Seno prodajajo, namesto da bi z njim krmili vole, junce, telice in krave in jih potem prodali dražje kot seno. Mlatijo s cepci, vejejo z vejnicami, okopujejo in obsipavajo z motikami in uporabljajo primitivno orodje, ki bi moralo biti že sedaj v muzeju.

Zenske so zgodaj ostarele in oslABLJENE od težkega dela in nehijskega ravnanja s svojim telesom. Hrana je pusta in nezokusna, dasi prebivajo ob viru vsega dobrega in redilnega. Stanovanja so uborna, mračna in neprežračena, rane se gnojijo, udje so izmučeni od trganja, v družini, zlasti pri dojenčkih in porodnicah, gnezdijo bolezni, ki jih ni znalo preprečiti znanje o zdravju.

V hiši ni knjig ne časopisov, pač pa je v skrinji steklenica žganja, ki je slabotnim ženam v moč in okrepilo, možem pa v užitek in veselje.

Za združeno delo nimajo ne smisla ne volje, ne udeležujejo se državnega in političnega življenja, umetnost jim je nepotrebna zadeva; le od gostilne, sodišč in odvjetnikov se naučijo kaj resnega, pametnega in moškega, pravni spori so jim duševna hrana. Nevednost in okornost sta bistveni poseži v značaju in naravi naše vasi.

Toliko dela je povsod, doma in na polju, na travniku in v gozdu, pri ljudeh in živini, v gospodarstvu in medsebojnih od-

Delovanje srbskih učiteljic i zabavilj.

Ko smo zaprosile naše sestre v Srbiji, naj nam sporočijo o delovanju v njihovem društvu, so nam z veseljem poslale izvestje.

Ze šest let je tega, kar so se združile beograjske učiteljice in zabavilje v enotno organizacijo — Organizacija Učiteljica i zabavilja — z geslom: pomoč sebi i svome narodu.

Vseposod se kaže, kako

učiteljica kot prosvetni delavec

vedno resno in vestno vrši svojo nalogo, bodisi to pri kulturnem, bodisi pri humanitarnem društvu, vedno se zaveda, da dela za dobrobit svojega naroda. To ravno je dalo pobudo ustanoviti organizacijo, ki strnjena v falango, skuša doseči čim več za sebe, za narodov naraščaj, s katerim je neprestano v stiku ter za mater, ki je prva vzgojiteljica tega podmladka.

pade krivda radi tega tudi na učiteljsvo. Mnogo razredov se zapira radi nezadostnega števila otrok, čeravno je šolski obisk obvezen za otroke obojega spola, kar pomenja, da se ne uporabljajo vsa sredstva, ki bi rodilitelje primorala, da bi pošiljali otroke v šolo. Ob priliki razprave o šolskem zakonu v narodni skupščini bo posvečal temu posebno pažnjo. Od prosvetnega proračuna odpadeta dve tretjini na narodne šole, pa je pravilno, da se število nepismenih kolikor mogoče skrči. Radi tega naglašja potrebo, da se proti učiteljem, ki ne zapopadejo svoje visoke dolžnosti, postopa odločno in vsako malomarnost kaznuje.

15% pri 32 službenih letih.

Vprašan od predsednika o 15% po končanih 32 službenih letih, je g. minister odgovoril: »Jaz sem Vam obljubil svojo tozadevno pomoč, ali kaj se hoče, propadel sem v finančnem odboru.«

Zadeva Učiteljskega konvikta v Zagrebu.

G. Josip Skavič, predsednik poverjenišva Zagreb je razložil stanje Učiteljskega konvikta v Zagrebu in škodo, ki jo ima učiteljsvo radi tega, ker je v konviktu nastanjena šumarska fakulteta. Učiteljsvo ne more razpolagati s svojo imovino, dasi ima država zadosti drugih lokalov na razpolago, kamor bi lahko namestili to fakulteto, a tega ne naredi, zato prosí g. ministra za povoljno rešitev tozadevne vloge, ki se nahaja že v prosvetnem ministrstvu. Istočasno omenja neobhodno potrebo, da se izvršijo reparacije z ozirom na storjene krivice s premeščanjem učiteljsva, ki s svojim delom tega ni zaslužilo.

G. minister je sprejel ta navodila na znanje in dodal: »Je mnogo stvari, ki sem jih pustil kakor sem jih dobil. Potrudil se bom rešiti vse kar bo treba.«

nošajih, vse delo pa je nerodno in brez pouka. Pouk o delu in življenju kmetskega ljudstva bi prenovil pridelovanje, rejo in moralo našega preprostega naroda. Pred nami so gore resnega dela.

Mi pa ne mislimo na veliko, gospodarsko delo. Belimo si glave, kako bi gnetli konjičke iz gline, pletli košarice iz rafije in koske iz protja, kako bi lepili škatljice iz lepenke in delali čolnice iz papirja — mi in otroci. Bog zna, zakaj so te reči tako zamajale naše uboge duše. Vzrokov je več.

Učni načrt predpisuje v osnovni šoli tudi ročna dela; vladni ukazi pa preplašijo ambiciozne učitelje in brumne putke. V svetovni pedagoški literaturi so ročna dela modna zadeva, ki si jo moramo prisvojiti kot vsako drugo modo. Bolj omikani med nami zagovarjajo in propovedujejo ročno delo, češ, da si otroci s takim delom ustvarjajo jasne in popolne predstave o predmetih, da si vežbajo roke in krepijo voljo, da se pripravljajo za praktično življenje, da si vzbujajo socialni čut, da se vzgajajo za nedolžno zabavo, ki jih bo odvracala od plesa in gostilne, in da si ne razvijajo le intelekta, ampak vse duševne in telesne sile. Lepo bodočnost si obetajo z ročnim delom. Pri ljudeh pa, ki so se vadili v teh drobnarijah, ni zapaziti prav nobenega vpliva, ki bi bil merodajen za družbo in napredek. Nekateri so obupali nad prevelikim pomenom ročnega dela, zato nagovarjajo, da bi ga spojili s poukom, pouk pa z življenjem in domovino.

Preudariti moramo še, kakšne dobrote bi nudila ročna dela mestnim otrokom, ki pohajkujejo po ulicah in jim roka počiva, za kmetske otroke pa bo pomembno le tisto ročno delo, ki bo obenem kmetsko delo in bo pomagalo množiti kmetijsko proizvodnjanje in urejevati kmetske gospodarske in družabne odnosaje.

Proizvajalno delo ustvarja družbo in zgodovino, proizvajalno delo mora postati načelo javne vzgoje in javnega pouka. Posebno važen bo pri nas tak pouk po vaseh, ker so kmetovalci proizvajalci, ne pa pisarniški upravitelji, in ker je kmetsko ljudstvo bistveni del našega naroda. Naloga nas vseh je, da se lotimo z besedo in dejanjem nujnega problema, problema kmetske delovne šole.

Program dela v organizaciji

se deli na nacionalno, prosvetno, socialno, humano in književno delo.

Po tem, ko so sprejele program, so začele z delom za dete iz naroda, da povzdignejo njegovo fizično in vzporedno s to tudi njegovo duševno vzgojo.

Čitalnice za deco.

Ustanovile so deci čitalnice, kjer pod nadzorstvom učiteljic čitajo mladinske knjige ter si s tem bogatijo svoje znanje.

Hranilnice za deco.

Ustanovile so tudi hranilnico z namenom, da privadijo otroke štediti in jih usposobijo za plemenita dela. Iz nahanjenega denarja kupujejo knjige in pomagajo svojim revnejšim tovarišem(icam).

Prirajevje tudi materinske sestanke,

da okrepijo zvezo med domom in šolo. Na teh razpravljajo o vprašanjih, ki bi izboljš-

Glavni odbor UJU pri prosvetnem ministru.

V nedeljo, dne 13. t. m. je bil sprejet od prosvetnega ministra ves Glavni odbor UJU.

Zakon o narodnih šolah.

Predsednik UJU g. Petrovič je omešnil projekt zakona o narodnih šolah, ki ga je g. minister predložil narodni skupščini in je istočasno povdaril, da učiteljsvo želj-

no pričakuje zakon, ki naj izvede edinstvo pouka v vsej državi.

Premeščanja.

Dotaknil se je tudi učiteljskih premeščanj — posebno onih v Južni Srbiji in naprosil, naj se ta prestavljanja ustavi, ker škodujejo ne le učiteljsvu, ampak tudi šoli in njenim interesom. Ravnotako je naglasil